

Ekonomski aspekti ulaganja u djecu

Izv.prof.dr.sc. Zdenko Babić
Pravni fakultet, Zagreb
Katedra za socijalnu politiku

O ulaganjima u djecu iz ekon. perspektive

Današnji istraživači iz raznih disciplina su suglasni da:

- Ulaganja u djecu a posebice ulaganja u programe ranog razvoja djece su vrlo isplative investicije.
- Naime, veza je jasna – današnja mala djeca sutrašnji su odrasli ljudi, nositelji ekonomskog i društvenog razvoja

O ulaganjima u djecu iz ekon. perspektive

- Što su uvjeti zdravstveni, ekonomski, psihološki, emocionalni, socijalni u prvim godinama života djeteta bolji, povećava se **vjerojatnost optimizacije uvjeta za sveukupni razvoj djeteta**
- a to je onda osnovica za bolje školske i ekonomske rezultate tijekom života (Heckman, 1999.) ali nažalost veza vrijedi i u suprotnom smjeru.

O ulaganjima u djecu iz ekon. perspektive

- Iako je ulaganje u rani razvoj djece *visoko isplativa investicija za svu djecu* (prema Rolnick i Grunewald, 2007.), to **posebice vrijedi za ulaganje u programe ranog razvoja djece koja dolaze iz rizičnih skupina**
- Posebice djece iz obitelji koje se nalaze u riziku od siromaštva, djeca iz obitelji roditelja s niskim obrazovanjem, djeca s poteškoćama u razvoju zanemarivane djece, djeca iz obitelji gdje su roditelji ovisnici i djeca iz jednoroditeljskih obitelji (Heckman i Masterov, 2004.).

O ulaganjima u djecu iz ekon. perspektive

- Empirijska potvrda da ulaganja u rani razvoj djece spadaju u visoko isplative investicije, pojavljuje se u radu (Grunewald i Rolnick, 2003.) koji zaključuje da potencijalni prinos fokusiranih programa ranog razvoja djece za djecu koja dolaze iz socijalno rizičnog okruženja nosi 7% – 16% godišnjeg prinosa.
- Ovi su rezultati temeljeni na longitudinalnim studijama i *cost-benefit* analizama programa ranog razvoja djece provedenih u Americi i to programa: Perry Preschool Program, Chicago Child–Parent Centers i dr.

Koristi za društvo i državu od ulaganja u djecu:

gospodarstvo – *kratkoročno* omogućavanje viših stopa participacije žena na tržištu rada i u zaposlenosti, *na duži rok* u vidu boljeg ljudskog kapitala radne snage u budućnosti

obrazovanje – vidljiv je pozitivan utjecaj participacije u ranim programima razvoja na bolju pripremljenost, integraciju i uspjehe u školi, te rjeđe ponavljanje razreda

socijalna skrb i kriminalitet – rezultati pokazuju da uključenost u kvalitetne rane programe razvoja za djecu ima kasnije učinke u nižim stopama kriminaliteta, ali i većoj samostalnosti te manjem stupnju „ovisnosti“ o sustavima socijalne skrbi i socijalne pomoći.

Koristi za društvo i državu od ulaganja u djecu:

Koristi od programa ranog razvoja djece ustanovljene u longitudinalnim studijama u Americi koje su dugoročno pratile djecu koja *su sudjelovala u programima ranog razvoja (do njihovih četrdesetih godina života)* i njihovih „dvojnika“ pokazalo je da su, za razliku od “dvojnika” sudionici programa ranog razvoja:

Koristi za društvo i državu od ulaganja u djecu:

- imali višu razinu znanja u području *verbalnog izražavanja, matematičke pismenosti i općenito intelektualnog razvoja*
- imali *bolji uspjeh u školi*, s manje učestalim ponavljanjem razreda i višim postotkom završavanja
- -imali *višu stopu zaposlenosti i bolju zaradu*
- -imali *bolju zdravstvenu situaciju*
- -imali *manju razinu ovisnosti o sustavima državnih socijalnih programa i pomoći*
- -*nižu stopu kriminaliteta*
- -*pozitivno doprinosili, promatrano u dužem roku, povećanju prihoda i smanjenju rashoda državnog proračuna.*

Obiteljsko okruženje i neformalni sektor

- Istraživanja su također ustanovila (Heckman i Masterov, 2004.) da su djeca koja dolaze iz stabilnih i funkcionalnih obitelji srednjih i viših socijalnih slojeva u pravilu emocionalno, socijalno i kognitivno pripremljenija za školu od djece koja dolaze iz obitelji koje su izložene siromaštvu i socijalno depriviranog okruženja.
- Isto istraživanje pokazuje da - kada se raspravlja o ljudskom kapitalu i njegovu formiranju, često se prenaglašava uloga *formalnog sektora* kao što su škole, visoka učilišta i sveučilišta, a zanemaruju neformalni sektor kao što je obitelj.

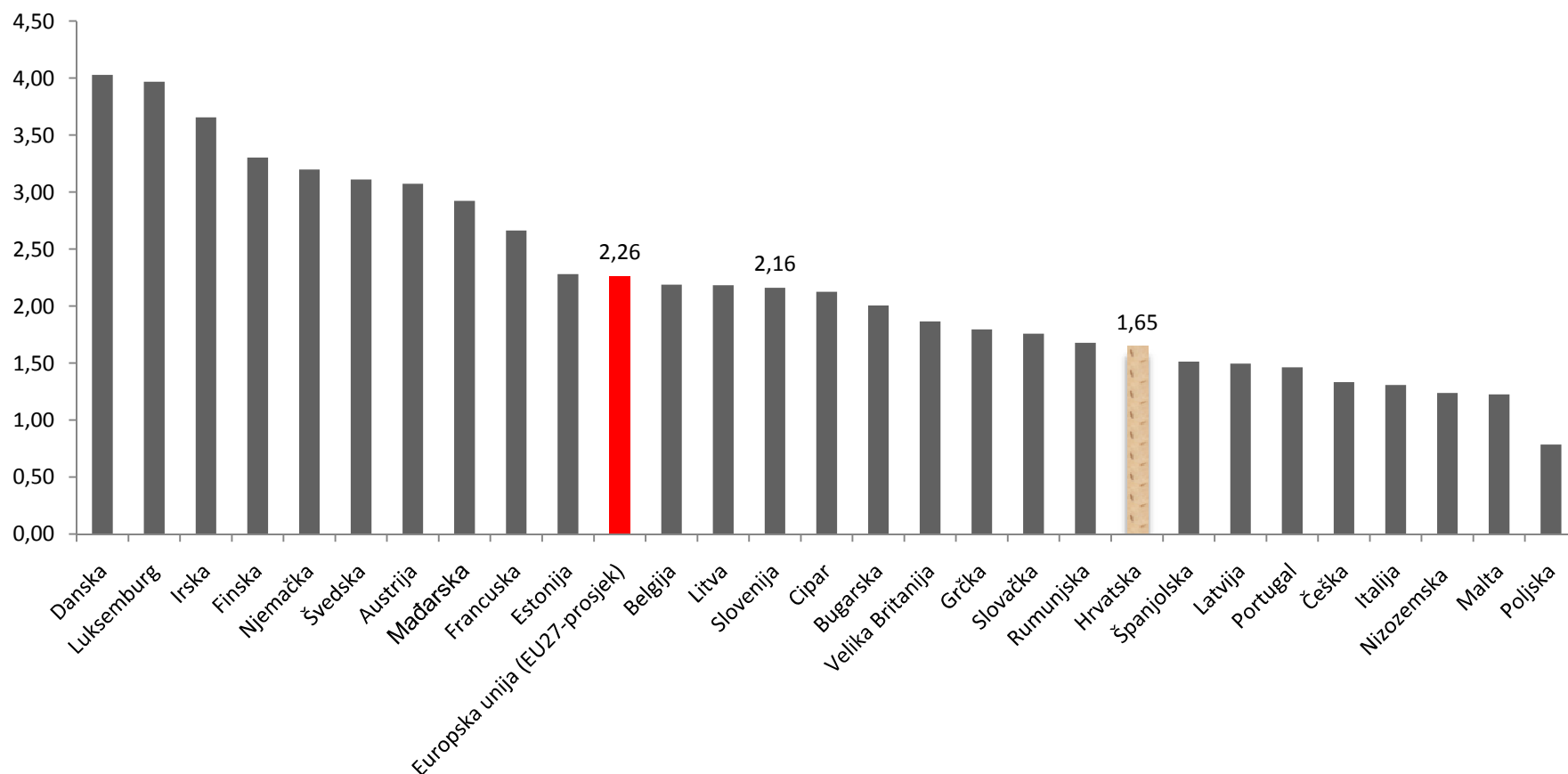
Obiteljsko okruženje i neformalni sektor

- Upravo su obitelj i obiteljsko okruženje ključni u ranoj fazi predškolskog razvoja za dječji emocionalni, kognitivni i socijalni razvoj, a koji je onda osnovica za daljnji razvoj u školi.
- Iz tog se razloga naglašava važnost programa potpore namijenjenih obiteljima i djeci koja dolaze **iz socijalno depriviranog okruženja** (u skladu sa načelom jednakih mogućnosti i izjednačavanja šansi)

Ulaganja u djecu i obitelj u EU i Hrvatskoj

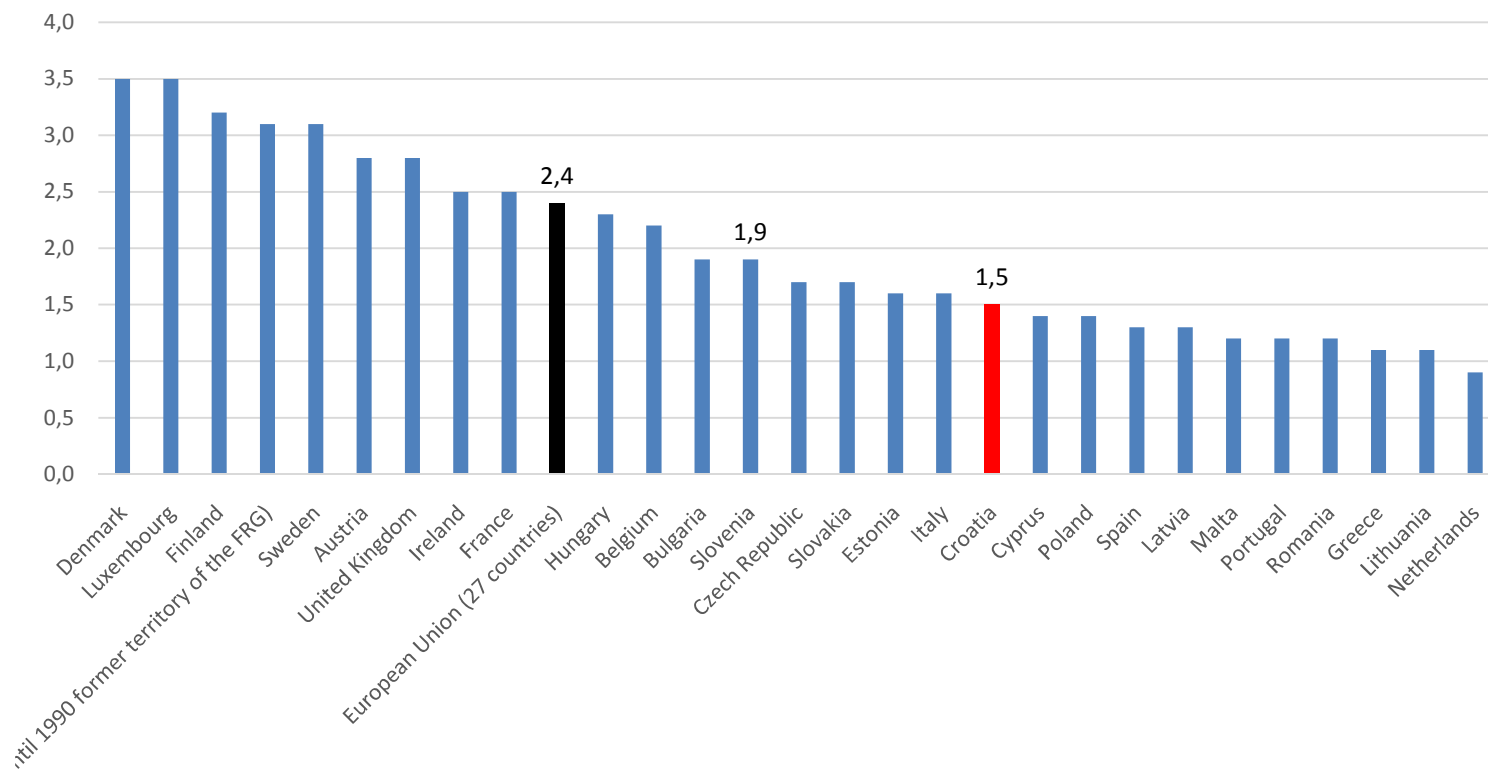
- Ulaganja u *programe ranog razvoja djece na žalost još uvijek nisu dobro statistički pokrivena* pa su podaci o ulaganjima u programe ranog razvoja djece oskudna čak i u razvijenim zemljama,
- zato se u nastavku prikazuju dostupni agregatni podaci o ulaganjima u djecu u europskim zemljama u okviru redovitih programa koristeći se pri tom dostupnim podacima Eurostata i za Hrvatsku podacima MFINA

Izdvajanja za funkciju obitelj/djeca u zemljama EU-a i Hrvatskoj u 2010. godini % BDPa

Izvor: Eurostat

Izdvajanja za funkciju obitelj djeca u EU zemljama 2014. godine (ESSPROSS) % BDPa

Izvor: Eurostat

Izdvajanja za djecu/obitelj 2013. godine u Hrvatskoj

Vrsta izdatka	MLRD HR Kuna	% BDP
Rodiljne naknade	2,1	0,64
Dječji doplaci	1,7	0,52
Financiranje predškolskog odgoja – vrtići	2,0	0,60
Općine	240 mil kuna	
Gradovi	1.760 mil.kuna	
Ukupno	5,8	1,76

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske* + **oko 300 mil. kuna za određene naknade za predškolsku i školsku djecu sa lokalnih razina** (projekt Sinergijski socijalni sustav) nakn. za novorđenče oko 130 mil kuna

Zaključak

- Kako je prikazano, Republika Hrvatska svojim izdvajanjima za financiranje programa namijenjenih obiteljskoj i dječjoj dobrobiti bitno zaostaje za prosjekom europskih zemalja
- Prethodno navedeno navodi na zaključak da se na ulaganja u djecu u Hrvatskoj još uvijek ne gleda kao na investicije s visokim stopama povrata nego više kao na „nisko produktivnu“ potrošnju
- Prezentirani rezultati sugeriraju da su ulaganja u djecu i optimalizacija uvjeta njihova razvoja važna iz individualne ali i iz društvene perspektive.

Zaključak

- iz individualne perspektive u suglasju je općenito s tendencijom promicanja ljudskih prava te posebice prava djece i dječje dobrobiti
- Istraživanja su ustanovila da je uključivanje djece u programe ranog razvoja i ulaganja u djecu korisna za svu djecu, a posebice za onu koja dolaze iz obitelji koje su izložene siromaštvu i drugim oblicima socijalne deprivacije
- jer upravo njima programi ranog razvoja mogu bitno pomoći da se njihovi „zaostaci“ smanje do polaska u školu **i da se tako djeluje na ujednačavanje životnih šansi.**

Zaključak

- Uz sve navedeno, u Hrvatskoj povećanje ulaganja općenito u programe namijenjene obitelji i dječjoj dobrobiti postaje imperativ i zbog ozbiljnog demografskog deficita
- Važno bi bilo da nositelji ekonomske i socijalne politike na svim razinama (državnoj i lokalnoj) što prije u Hrvatskoj na financiranje programa namijenjenih promicanju dječje dobrobiti i obitelji čim prije počnu gledati kao na visoko isplative investicije
- U skladu s rezultatima prezentiranih istraživanja ali i zbog realnih ekonomskih, demografskih i socijalnih razloga u Hrvatskoj.